శ్రీమతి కళ్ళపల్లె వెంకటరమణమ్మ,
పత్రికాధిపురాలు.

Reg. No. M. 1587.

శ్రీ

ఆంధ్రలక్ష్మి.

సంపుటము 1. మాసపత్రిక. సంచిక 12.

రాజపోషకులు.

శ్రీ సంస్థాన సాక్షి దివాన్ బక్షీ మహాపాత్రులుం గారు, మాట్లు దొర గారు.

శ్రీ వరదా కామేశ్వరరావు నాయుడు గారు

శ్రీ శ్రీ శ్రీ మహారాణీ సాహెబా వారు, తుని సంస్థానం.

శ్రీమతి వాడ్రేవు పద్మనాభమ్మ గారు, పిఠాపురం.

పోషకులు.

శ్రీమతి గాడె చూడమకుడతమ్మ గారు

,, గజవిల్లి సుభద్రమ్మ గారు

,, దిగుమర్తి రాజ్యలక్ష్మమ్మ గారు

,, కొండపల్లి వెంకట రమణమ్మ గారు

,, ఉన్నవ మహాలక్ష్మమ్మ గారు

,, పేర్ల అన్నపూర్ణమ్మ గారు

,, చొరగుడి కైలాసమ్మ గారు

,, దుగ్గిరాల రమణమ్మ గారు

,, కొమ్మూరు లక్ష్మీనరసమ్మ గారు.

మ॥ రా॥ రా॥ రావుబహాదూరు సత్యవాడ సూర్యనారాయణ ప్రసాదరావు (పంతులు గారు)

,, వైశ్యరాజా సూరయ్యరాజు గారు

,, ఆత్మకూరి బుచ్చయ్యశ్రేష్టి గారు

,, ఆయుర్వేదరత్న, బి శ్యామసుందరరావు (బదరీ)

,, బెందాళం మృత్యుంజయ నాయుడు గారు

,, బల్లిడి నారాయణ నాయుడు గారు

,, వలపల కామోజీ నాయుడు గారు

సహాయులు.

శ్రీమతి వరహాగిరి వెంకటసుబ్బమ్మ గారు

,, మారెళ్ల సుబ్బలక్ష్మమ్మ గారు

,, ఇంద్రకంటి వెంకటసుబ్బమ్మ గారు

శ్రీమతి తాడిమేటి శేషగిరమ్మ గారు

,, శంభాన సీతాయమ్మ గారు

,, కొమ్మూరు వ్రజమ్మ గారు

,, పేతుమళ్ల లక్ష్మీబాయమ్మ గారు

,, బంకుపల్లి వెంకటరత్నమ్మ గారు

మ॥ రా॥ రా॥ వేమూరి లక్ష్మీనారాయణరావు గారు

,, పోచిరాజు రాజేశ్వరరావు గారు

,, మంత్రిప్రగడ రామలింగస్వామి గారు

,, అక్కెనపల్లి కన్నయ్యపంతులు గారు

,, నూతి రామమూర్తి గారు

,, కొంచాడ సన్యాసిబుద్ధి గారు

,, శ్రీరాజా విక్రమదేవ వర్మ గారు

,, పిరిధల లక్ష్మీనరసింహం పంతులు గారు

,, కళ్లేపల్లి రాజేశ్వరరావు గారు

,, తాటికొండ లక్ష్మీనారాయణ గారు

,, కోట్ని కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి గారు

,, అయినాల బాపనయ్యనాయుడు గారు

,, మేడెమి వెంకటస్వామినాయుడు గారు

,, దూసా బలరామస్వామినాయుడు గారు

,, తిత్తి బలరామయ్య నాయుడు గారు

,, తిత్తి జానకిరామయ్య నాయుడు గారు

,, జయంతి లచ్చయ్యపంతులు గారు

,, మోటమర్రి సీతారామయ్య గారు

,, కళ్లేపల్లి లక్ష్మీ వరహామూర్తి గారు

,, కళ్లేపల్లి సాంబశివస్వామి శాస్త్రి గారు

,, శ్రీ జగన్నాథ [illegible] గారు

,, శెట్టి అప్పలస్వామి నాయుడు గారు

కట్టుమని వ్రాయు సుదారహృదయులకును క్రొత్తచందాదారులుకాగోరు దేశాభిమానులకును మావందనములు. ముందుపంపబోవు నారవసంచికను వి. పీ. గా నంపుచున్నారము. దయాపూర్వకముగ నందుకొన బ్రార్థించుచున్నారము. చిరునామాలు మారినవారును, అక్కరలేనివారును వెంటనే తెలుప ప్రార్థితులు. వి.పీ.లు త్రిప్పివేసి పుస్తకములోని యాధిక నష్టమువలెనే పోష్టుఖర్చులు కూడ నాకు తగిలించకుందురని వేడుకొనుచున్నారము. స్త్రీ విద్యాభిమానవతీయులు దేశాభిమానులు నగు నా సోదర సోదరీమణులు నాకు చేయూత నొసంగి నా యుద్యమము నిర్విఘ్నముగ నభ్యుదయ మందుటకు ప్రోత్సాహ మొసంగుదురు గాత. ఈసంచికలో ప్రచురింప మాసోదరసోదరీ మణు లంపిన వ్యాసములు, పోలాకి మహిళాసౌభాగ్య వర్ధనీ సంవత్సరోత్సవపు విషయములు, ఉషాపరిణయ నాటకము, మొదలగు ననేక ముఖ్యాంశములు కాలహరణ [illegible]నియు, నందుచే మాపత్రికా పాఠకులకు నిరుత్సాహము కలిగించిన వారమగుదుమనియు ప్రచురింప జాలకపోతిమి. ముందుసంచిక యీ [illegible]లగు వానితో ముద్దులుమూట గట్టునటుల పరిచరించుట కేర్పాటుగాంచితిమి. అంతవరకు మాసోదర సోదరీమణులు మమ్ములమన్నింప ప్రార్థితులు.

సంపాదకురాలు

విన్నపము.

పాఠక మహాశయులారా!

సమస్త కాలానుసారముగా నేక స్త్రీ[illegible] [illegible] గాని మాసపత్రికా ప్రచురణ [illegible] మైయున్న [illegible] మాతృస్వాతంత్ర్యమే జీవనాధారము [illegible] అని [illegible] లగుపడకుండిరి [illegible] కొలది స్వాతంత్ర్యములు [illegible] యు [illegible] స్వాభావిక ధర్మము [illegible] బిడ్డ కాపాడ [illegible] పరమేశ్వ[illegible] గిన పాలనుకూడ [illegible] మొదలగు [illegible] [illegible]. అట్టి [illegible] [illegible] తెలియగలదు. [illegible] తల్లి [illegible] [illegible] జాలమగదా! భగవంతునిపై భారము వైచి [illegible] [illegible] అని [illegible] ల [illegible] సహాయములచే [illegible] [illegible] పడకుండదు. [illegible] ఇంత మాత్రమైన[illegible] [illegible] కారణము [illegible] ల పరమేశ్వరు డనుగ్రహించుగాత. ఇట్టి [illegible] [illegible] యభిమానులకు కొందరికి ప్రత్యుత్తరము లంపుకొంటిమి. కొందరికి [illegible] అంకులను [illegible] లు. గత సంవత్సరపు బాకీ చందాలను, ఈ సంవత్సరపు [illegible] ధనమును మనీ ఆర్డరుద్వారా పంపు దయాళువులకును, వి.పి.

శ్రీ

ఆంధ్రలక్ష్మి.

శా॥ శ్రీరమ్యంబగు నాంధ్రదేశ మహిళా శ్రీనిశేకరోద్భాసమై
నారీలోక మనోగతాంధ తమసా జ్ఞానార్క విజ్ఞానమై
ధీరోదార వివేక నమ్మ్ర సుగుణా క్షేమంబునై యింపుసొం
పారన్ వర్ధిలి "ఆంధ్రలక్ష్మి" మనుమీ ఆచంద్ర తారార్కమున్.

సంపుటము 1. } బరంపురం, గంజాంజిల్లా. కార్తికము - నవంబరు 22. { సంచిక 12.

ప్రార్థనము.

చ॥ హరిహరుఁడంబుజోద్భవుఁడు * హర్షపతి చంద్రుఁడు వీతిహోత్రుఁ
డరుణుఁడు గంధవాహుఁడును * వస్పతి బింపధరుండు మాధ్య
కరివరహుఁడు గామునుఁడును * కంస విరోధియు గౌరి వాణి
దిర ధరణిజ రుక్మిణులు * నీ కళలేగద! లోకనాయకా

ఉ॥ కర్మవశంబుచేత నని * కాంగవవంబు వహించు దుర్జనుల్
నిర్మలమౌ కులోచితపు * నేమములన్ విడనాడి గర్వులై
దుర్మతి బ్రాహ్మణోత్తముల * దూరుచు కర్మలు మానుకొన్న నీ
కూర్మియు వారి క్షేమమును * గొబ్బున కృంగదె! లో: నాయకా!

బాలవినోదకథ.

ఒకచలిచీమ దానిచలిచీమ చచ్చిపోయినదని యేడ్చుచుండఁగా అక్కడికి ఒకకాకివచ్చి చలిచీమ! ఏలనేడ్చుచున్నావని అడిగెను. అందుకు చలిచీమ ఓకాకమ్మా! చలిచీమ చచ్చిపోయింది. చెలిచీమ యేడుస్తూంది. కాకికన్ను లొట్టపోవలెనన్నది. ఆలాగెలొట్టపోగా ఆకాకి యెగిరి వెళ్ళి ఓయెఱ్ఱరావి చెట్టుమీఁద వాలినది ఆచెట్టు ఓకాకీ! నీకన్నేల లొట్టపోయినదని అడిగింది. అందుకు కాకి చలిచీమ చచ్చిపోయింది. చెలిచీమయేడుస్తూంది. కాకికన్నులొట్ట పోయింది. ఎఱ్ఱరావిచెట్టెండి పోవలెనన్నది. ఆలాగేయెండిపోగా దానిని ఓయేనుఁగుచూచి యేల యెండిపోయినావని అడిగింది. ఆచెట్టు చలిచీమ చచ్చిపోయింది. చెలిచీమ యేడుస్తూంది, కాకికన్నులొట్ట పోయింది, యెఱ్ఱరా[illegible] యెండిపోయింది, యేనుఁగు కుంభస్థలము కూలిపోవలె [illegible] ఆలాగేకూలిపోగా ఆయేనుఁగు నీళ్లుత్రాగుటకై ఓయే[illegible]గా ఆయేఱు కుంభస్థలము ఏలకూలిపోయిందని యేను[illegible] అడిగింది. అందుకు ఏనుఁగు, చలిచీమచచ్చి పోయింది, [illegible]మ యేడుస్తూంది. కాకికన్నులొట్ట పోయింది. ఎఱ్ఱరావిచె[illegible] ఎండి పోయింది. ఏనుగు కుంభస్థలం కూలిపోయింది. ఏఱు ఎండిపోవలె నన్నది. ఏఱుఎండిపోఁగా నీళ్లకువచ్చిన నాయురాళ్లు ఏఱా! యెందుకు ఎండిపోయినావని అడుగఁగా ఏఱు చలిచీమచచ్చి పోయింది. చెలిచీమ యేడుస్తూంది. కాకికన్నులొట్ట పోయింది. ఎఱ్ఱరావిచెట్టు ఎండిపోయింది. ఏనుఁగు కుంభస్థలం

కూలిపోయింది. ఏఱుఎండిపోయింది. నాయరాళ్ల నెత్తిమీద చుమ్మలు అంటుకొనిపోవలెనన్నది. అలాగేఅంటుకొని పోగా వాళ్ళుఇళ్ళకువెళ్ళి పీటలమీద కూర్చున్నవారి భర్తలకు అన్నము వడ్డిస్తూండగా ఆ నాయళ్ళు తమ భార్యలను చూచి మీ నెత్తిమీదచుమ్మలేల అంటుకున్నాయి అని అడుగగా వారు చలిచీమ చచ్చిపోయింది చెలిచీమ యేడుస్తూంది కాకి కన్నులొట్టపోయింది ఎఱ్ఱరావిచెట్టు యెండిపోయింది ఏనుగు కుంభస్థలం కూలిపోయింది ఏఱుఎండిపోయింది నాయరాళ్ల నెత్తికి చుమ్మలు అంటుకున్నాయి నాయళ్లకు పీటలుఅంటుకొని పోవలెనన్నారు అలాగే అంటుకొనిపోగా వారు సభలోనికి వెళ్లగా సభలోనివారు వీరినిచూచి ఏల పీటలంటుకొనినవని అడుగగా వారు చలిచీమచచ్చిపోయింది చెలిచీమయేడుస్తూంది కాకికన్ను లొట్టపోయింది ఎఱ్ఱరావిచెట్టు ఎండిపోయింది ఏనుగుకుంభస్థలం కూలిపోయింది ఏఱుయెండిపోయింది నాయరాళ్ల నెత్తికి చుమ్మలంటుకున్నాయి నాయళ్లకు పీట లంటుకున్నాయి సభవారికి చాపలంటుకొని పోవలెనన్నారు అలాగే అంటుకొనిపోగా వారందఱు ఆచాప నీడ్చుకొంటూ ఇళ్లకు వచ్చుచుండగా త్రోవలో ఓగొల్లవాడు తనచేతి కఱ్ఱ మీదికొనపైని గడ్డమును ఆనుకొని నిలుచుండి వీరినిచూచి ఏల చాపఅంటుకొని పోయినదని అడుగగా వారు చలిచీమచచ్చిపోయింది చెలిచీమ యేడుస్తూంది కాకి కన్నులొట్టపోయింది

ఎక్కిరావిచెట్టు యెండిపోయింది ఏనుగుకుంభస్థలం కూలిపోయింది. ఏఱెండిపోయింది నాయురాళ్ళనెత్తిని చుమ్మలంటుకున్నాయి నాయుళ్లకు పేటలంటుకున్నవి సభవారికి చాప అంటుకున్నది గొల్లవాని గడ్డమునకు కఱ్ఱ. అనుసరికి గొల్లవాడు కఱ్ఱను విడిచిపెట్టి పారిపోయినాడు వాడు విడిచిపెట్టిన కఱ్ఱ క్రిందపడిపోయినది అది పడిపోగానే సభవారికి అంటుకున్నచాప ఊడిపోయినది. నాయుళ్లపేటలు విడిపోయినవి. నాయురాళ్లచుమ్మలు విడిపోయినవి. ఏఱు నీటితో నిండిపోయినది. ఏనుగు కుంభస్థలం తిరుగా పెరిగింది. ఎక్కిరావిచెట్టు చిగిరించినది. కాకి కన్ను వచ్చినది. చలిచీమ బ్రతికింది. చెలిచీమ సంతోషించింది. ఆ రెండు చీమలు తిరుగా నెప్పటివలె కాపురంచేస్తున్నాయి. పిల్లలను కన్నాయి. రకరకాల పిల్లలు. అవే దేశమంతట నిండిపోయినాయి. ఈచీమలనుగూర్చి పెద్దగ్రంథంకూడ వ్రాయబడ్డది. కథకంచికివెళ్లింది. మనం యింటికి వచ్చినాము.

పాతివ్రత్యము.

ప్రియసోదరీరత్నములారా!

పతివ్రతాధర్మము ననుసరించి ముచ్చటించుటకు నేను పూనుకొన్నాను. నాకన్న అధిక విద్యావతులగు సోదరీమణు లున్నను నే చెప్పబోవు విషయములోని తప్పులు మన్నించుదురను ధైర్యముతో నీపనికి పూనుకొంటిని. పాలును నీరును, గలిసి యుండిన యెడల హంసలు పాలునుస్వీకరించి నీరు విసర్జించు నట్లు మీరు ఇందలి లోపముల నెంచక సారాంశమునే గ్రహింతు రని నాకోరిక.

సోదరీమణులారా! పతివ్రతాధర్మముల విషయమై పలువురు పలువిధముల అభిప్రాయపడుచున్నారు. అందు మూఢులగు స్త్రీలు కొందరుపడు విపరీతాభిప్రాయములు విన్న నెట్టివారికిన్ని ఆశ్చర్యము కలుగకమానదు. చెప్పిననగలు చేయించకున్నను, కోరినబట్టలు కొనియివ్వకున్నను యుక్తాయుక్త వివేకహీనులై పతిననుదినము మిక్కిలి బాధించుచు; పట్టుపసుపు పూసుకొని పెద్ద కుంకుమబొట్టు పెట్టుకొన్నంత మాత్రమున పతివ్రత కానేరదు. అదిగాక పతి భుజించిన ఆకులో భుజించినంత మాత్రమున పాతివ్రత్యధర్మమును నడిపినట్లు తలంచుచుందురు. అది యెట్టిభ్రమయని చెప్పకతప్పదు. మనస్సు నిష్కళంకముగా నొనర్చి తనుపరి. వాక్కులను నేకీభవించి; కాయమునుకూడా నాయాధర్మములయందు ద్రిప్పుచున్నగాని నట్టిపొల్లుమాటల

తోను డాంబికములతోను నటించినంతమాత్రమున బాహ్య స్తు
త్యము గానేరదు. మరియు తీర్థయాత్రి లుతిరిగియు, స్నాన
ములు చేసియు, నోములుపట్టియు, ఉద్యాపనములు చేసియు
దానధర్మములు నలిపినంతమాత్రిమున పతివ్రితగానేరదు.

గీ॥ ఆత్మశుద్ధిలేని • ఆచారమది యేల
భాండశుద్ధిలేని • పాకమేల
చిత్తశుద్ధిలేని • శివపూజయేలయా
విశ్వదాభిరామ • వినురవేమ.

అనునట్లు ఆత్మశుద్ధిలేని ఆచారముచేత ప్రయోజన మేమి?
అట్లే భాండశుద్ధిలేని పాకముచే ప్రయోజనమేమి ? పురుషుని
యందు భక్తిలేనిస్త్రీకి దేవునియందు భక్తిగల్గియు ప్రయోజన
మేమి? గాన పతిభక్తిలేనిస్త్రీకి జ్ఞానమంతయు అజ్ఞానమే గాని
జ్ఞానము కానేరదు. గావున సఖీమణులారా ! తొలుదొల్త మన
స్శుద్ధి యొనర్చుకొనవలెను.

తనపురుషునితప్ప తదన్యులనందరిని తండ్రిసమానముగా
మనసా ఎంచుట మొట్టమొదట అలవాటుపరచుకొనవలయును
పరపురుషులతో పల్కుట పంచ మహాపాతకములలో నొక
పాతకమనియు పరపురుషుని వీక్షించిన పాతివ్రిత్య భంగమని
యు తలచవలయును. ఎట్టి సుందరపురుషుడు గనుపడినను మన
స్సు దృఢచిత్తము గల్గియుండుటయు చలింపక ఆ పురుషుని
ఎడల నిజమైన తండ్రిభావముగల్గి పంచరించుటయే పతివ్రతా

లక్షణము. గాన సోదరీమణులారా ? మనతండ్రితోడను పినతండ్రితోడను సహోదరులతోడను పినతండ్రి పెదతండ్రి సంతతి వారితోడను మాటలాడునపుడు వారియెడల మన మనస్సు ఎట్లుండును. వారుమాత్రము పురుషులు కారా ? పురుష జన్మ మెత్తిన ప్రతివానియందు మనకాభేద మేలయుండగూడదు

స్త్రీలు పాతివ్రత్యముతో తమ్ము కాపాడుకొనుటయే కావుదలకాని వారిపురుషులు కావలివారలనుంచి కాపాడుట కావుదల కానేరదు. కులస్త్రీలకు జన్మాంతర సుకృతము చే వెలగల ఆభరణములు వస్త్రములు కలిగియుండిన వానినిధరించునపుడు పరపురుషులు సంతోషించుట గాక తమ భర్తలు చూచి సంతోషించుటకై వెలగల ఆభరణములచేతను వస్త్రములచేతను అలంకరించుకొనవలయును. అవి లేకుండిన లేవని పరితపించుచు వ్యర్థపు కోపమునుబొందక శుచియై పసుపును కుంకుమ ధరించుకొని అంతటితో తృప్తి పొందవలయును.

మఱియు సచ్చరిత్రగాని స్త్రీఅయినయెడల భర్తలమన స్సునకు "తామర లేని తటాకమువలెను, చంద్రుడులేని రాత్రి వలెను, సూర్యుడు లేని పగటివలెను, రాజులేని రాజ్యమువలెను, మంత్రిలేని రాజ్యతంత్రమువలెను, సేనాధిపతిలేని సేనవలెను, పండితులులేని సభవలెను, దైవభక్తిలేని మనస్సువలెను, దయ లేని చూపువలెను, ప్రయోజనములేని పలుకువలెను, వాసన లేని పువ్వువలెను" ఆహ్లాదము కలిగించనేరదు. పతిభక్తిలేని

భార్య కలిగిన యెడల ఆపురుషునకి సుడిగాలివలె పోచును. గావున సతులకు భర్తకు లోబడియుండుటయే లక్షణము అగుటచేత పురుషుడు అందములేని కురూపిగా నుండినను నవమన్మథునిగాను, తీరని రోగముగలవాడుగా నుండినను రోగములేని దృఢగాత్రునిగాను, చదువనినిరక్షరకుక్షిగానుండినను పండితోత్తమునిగాను, పాండవులన నేనెరుగనా మంచపుకోళ్లవలె ముగ్గురని చెప్పు మూఢుడుగానుండినను వానిని శేషశాయివంటి భగవంతునిగా తలంచవలయును. మఱియు కండ్లు చెడి, పండ్లు ఊడి, వింటివలె నుండిన గూని ముసలివానిగా నుండినను నవయౌవనము గల పురుషునివలెను భావింపవలయును. అష్ట దరిద్రుడుగా నున్నను కుబేరసంపదగలవానిగా గౌరవింపుచు ఎల్లప్పుడు వానికి అణగియుండవలయును.

మఱియు ఒకవేళ భర్త కోపించినను తాను ఎదురాడక తిట్టినను కోపగించుకొనక మిక్కిలి దుర్భాషలాడినను ఆశీర్వదించినట్లును కొట్టినను ఓర్పుగల్గి వానిసమీపించి తిన్నని మాటలచేత వానికోపమును చల్లార్చవలయును. అట్లు చేసినయెడల ఎట్టి మూర్ఖుడైనను వాని రాయివంటిమనస్సు కఱగి పరమసాధువగును. అత్తవారితో వ్యర్థపువాదముచేయక అమెను తల్లివలె భావించుచు మామగారిని తండ్రివలె పూజించుచు వారి ఉభయులమనస్సులకు "నాకోడలువంటి మాణిక్యము స్త్రీలలో ఎవ్వరైనను గలదా!" యని సంతసించునట్లు మెలంగవలయును.

పాతివ్రత్యము.

మఱియు బావలయెడలను మఱదులయెడలను తన సోదరవాత్సల్యము చూప వలయును. వదినమఱదండ్రనుగూడ మర్యాద తప్పక చూచుచు వారలచే “ఇట్టి భాగ్యవతివంటి స్త్రీ లోకమందెచ్చట నైన గలదా!” యని స్తోత్రము చేయునట్లు నడచుకొనవలెను.

స్త్రీలు సద్గుణమును సచ్చరిత్రమును కలిగియుండినచో రూపసౌందర్యము లేకయుండినను కళదేయుగును. ఆమె ఎడల సద్గుణము సచ్ఛీలము లేక రూపసౌందర్యము కలిగినను లేనిదే యగు. స్త్రీలు భూషణములు వదలినను మంగళసూత్రము విడల గూడదనునట్లు తల్లి తండ్రి మొదలగు బంధువులనెల్ల వారిని వదలినను భర్తనుమాత్రము వదలకూడదు. మఱియు కాలము నెఱిగి భర్తకు ఉపచారములు చేయుచు స్నానపానముల సమర్పించుచు సేవచేసిన స్త్రీని చూచువారును వినువారును “ఈ ఉత్తమురాలు పాతివ్రత్యమున అరుంధతియో! పార్వతియో! లక్ష్మియో! దమయంతియో! యనియు పరిశుద్ధతయందు భవానియో! అని యనుకొనునటుల వివేకమును పాతివ్రత్యమును శుచియును గలవారుగా నుండవలయును.

మఱియు పతివ్రతఅనునది మగని కాళ్లుగడిగి ఆనీళ్లను గంగాతీర్థముగను భర్త భుజించి విడిచినదే ప్రసాదముగను వాని పాదసేవయే పరమాత్మదర్శనముగాను వాని వాక్యములే వేద వాక్యములుగాను తలంచుటయే తీర్థయాత్రలు తిరుగుటయు ఉపవాసము నోములుగా భావించవలయును. ఇహలోకమందున

ఆంధ్రీలక్ష్మి.

భర్తను పూజించిన స్త్రీలు స్వర్గమునందు దేవతలచే పూజింపబడుదురు. మఱియు సతులు పతులయెడ భక్తియు, తల్లిదండ్రులయెడ ప్రేమయు, సోదరులయెడ దయయు, పశుపక్ష్యాదులయెడ కరుణయు, సత్యము, శాంతము, విధేయత, భక్తి మొదలగు గుణంబులచే మెలంగవలయును. ఈ గుణముల వలన స్త్రీలకు ఈలోకమునందు సుఖమును పరలోకమునందు సద్గతియు ప్రాప్తించును. (సశేషము)

వాడ్రేవు పద్మనాభమ్మ.

సుబాషితరత్నావళి.

౧౧. సనాతనశీలధర్మంబుల నెడబాయక సహచరిని సనాతనధర్మంబున పరిపాలించిన క్షీరనీరవత్ సుమా

౧౨. సత్పురుషులు సదాచారసంపన్నులయి దుష్పురుషుల దురాచార దుస్సహవాసములను పాటించరు కాకోదర కంచుకవత్ సుమా

౧౩. సత్వగుణులు శాంతితము భూతదయాపరులయి సహచరీ లోలత్వంబు విడనాడరు జలబుద్బుదవత్ సుమా

౧౪. తామసంబున కామోద్రేకులయి తదుపసంహారంబునకు బహుపత్నీస్వీకార మొనర్చినట్టివారి దాంపత్యము అడవి కాసిన వెన్నెలవలెసుమా

౧౫. త్రికరణ శుద్ధినొందని ధర్మాత్ముల ధర్మంబులు స్మశానవాటికలో వికసించిన పుష్పవత్ సుమా

౧౬ స్వమతధర్మంబు సద్గురువులవల్ల తెలుసుకొనక పరమతధర్మావలంబనం బొనర్చిన హాయగాయుదంబ సంతానవత్ సుమా

౧౭ చంద్రమౌళిని చపలత్వంబున నర్చించిన చపలబుద్ధుల అర్చన మహాశివిత శుచక వత్ సుమా

౧౮ పరమపురుషులు పరమోత్కృష్ట సదాచారసంపన్నులై పరనారీ పరవిత్త మోహంబులను పాటింపక చాతకకిశోరంబులు శశికిరణామృతపానంబు నభిలషించినట్లు పరమపదమార్గాభిలాషతో మెలంగెదరుసుమా

౧౯ కపటబుద్ధులు కపటంబున్నదనాడక పరులను వంచించెదరు వ్యాఘ్ర మృగవత్ సుమా

౨౦ నీచబుద్ధులు ధనలోభంబున పరధనాపహారకులై పలుబాధలనొందెదరు బోనులో చిక్కిన పులివలెసుమా

౨౧ పరశ్రేయాభిలాషకులు పరశ్రేయస్సును సదా అభిలషించుచు పరాత్మహాని కష్టనొందుటను స్వాతివానకై వేచిన ముత్యపుచిప్పల న్యాయవత్ సుమా

౨౨ పరమమోహాంధత్వంబున పరమపురుషుల వలలలోజిక్కిన భామినులు పలుబాధలు నొందెదరు. జ్యోతినాశించిన మిడుతవలెసుమ.

౨౩ ధనలోభంబున పరమపురుషుల పక్కజేరిన అంగనామణులు నాగస్వరనాదవినోదితమైన సర్పవత్ సుమా

౨౪ అవివేకులు అవివేకాంగనామణిని పరిణయంబై అవివేకదాంపత్యంబున అననుకూలత్వంబున వ్రలి పంది వారడివలె మెలంగెదరుసుమా

౨౫ వివేకులు వివేకంబున వివేకాంగనామణిని వివాహమాడిన దాంపత్యము ఋతుధర్మవత్ సుమా

౨౬ కులటాంగనలు కుపితత్వంబున తమమాయలోజిక్కిన యువకులను శ్రుంగబెట్టెదరు మూషిక మార్జాలవత్ సుమా [సశేషము]

స్త్రీలు.

ప్రపంచమును రక్షించి పోషించుటకు మానవకోటియొక్క శమదమాది సద్గుణములను నిలువబెట్టుటకు పరమేశ్వరుడు మాతృస్వరూపమైన స్త్రీని సృజించి ప్రపంచమునకు మహోపకారము చేసియున్నాడు. స్త్రీ మాధుర్యమునకును సౌందర్యమునకును, ప్రేమకును, త్యాగమునకును సేవకును, వేయేల సమస్తసద్గుణములకును నిలయమై విరాజిల్లుచు నిలువబడియున్నది. పురుషుడన్ననో ఎన్నెన్ని గండరగోళములలోనో పడి, ఎన్నెన్ని రాజ్యములనో నెలకొల్పి, ఎన్నెన్ని నూతననాగరికతలనో వ్యాపింపజేసినాడు. అవన్నియును కాలము వచ్చుసరికి నేలగూలి భస్మరాసులైపోవుచున్నవి. అభస్మము మధ్యనుండియే తిరిగిలేచి ఆకసమెత్తున సౌధములను నిర్మించుచు వానిని చూచి యానందించుచు, అవికూలినప్పుడెల్లను విచారించుచు కాలము గడుపుచున్నాడు. పుష్పము తనకమ్మని తావులను నాకసమునకుబంపి ధన్యోస్మియని నేలరాలిపోవుచందమున స్త్రీ శాంతముగను సౌమ్యముగను జీవించుచు తన ప్రేమావర్షమును ప్రపంచమున కురిపించి, తానుకష్టపడుచు తనకష్టములవలన నితరులకు సౌఖ్యమును ఆనందమును గూర్చుచు, ధన్యోస్మి యని నేల రాలిపోవుచున్నది. ఈపురుషులయొక్క దుష్టత్వమునందు దౌర్జన్యమునందు తొందరపాటునందు తాను ప్రవేశింపలేదు. వారితోపనుగలిగి దేనియందును వారికి పోటీగా నిలువబడలేదు. తన సహజలావణ్యముతో, తన ప్రేమమాహాత్మ్యములతో నిలువబడి పురుషులకు ధైర్యోత్సాహములను పురికొల్పుచున్నది. అయ్యో, పురుషు లెంతిస్వార్థపరులయిరి. నేడు ప్రపంచమునందు [illegible] చిఱుపక్షులను బాధపెట్టుచున్నట్లు, బలవంతులు బలహీనులను హింసించుచున్నట్లు, దుష్టరాక్షసులు సాధుపుంగవులను కష్టపెట్టుచున్నట్లు పురుషులు తమ భుజబలమును బుద్ధిబలమును ఉపయోగించి ఈశ్వరాంశలై, ఈశ్వరలక్షణములకు నిలయములైయున్న స్త్రీలను హింసించి పాపమునందు పడిపోయినారు. ఏదేశమునకేగి జూచినను స్త్రీలయొక్క పరాధీనతయే కానవగును. స్త్రీలు బహిరంగముగ వీధులయందు నడువగూడదు.

2విద్య నభ్యసింపగూడదు. 3 స్వతంత్రవృత్తులయందు ప్రవేశింపరాదు. 4 బ్రహ్మచర్యవ్రతమును పూని వివాహములు మానరాదు. 5 వేదశాస్త్రములను పఠింపరాదు. 6 రాజకీయములందు పాల్గొనరాదు. ఇట్లే ప్రతిదేశమునందును వారికను చిత నిర్బంధములను ఎన్నివిధములనో కల్పించి పురుషులు తమ స్వార్థపరత్వమును సంకుచిత స్వభావమును దౌర్జన్యబుద్ధిని కనబరచుకొని యున్నారు. అందువలననే అతని ప్రయత్నములు విఫలము లగుచున్నవి. అతని నాగరికతలు నిలుపలే నేల కూలుచున్నవి. ఈశ్వరుడు స్త్రీరూపమున వచ్చి తన శాంతిధర్మసందేశములను లోకమునకు చాటుచుండ లెక్కచేయక తిరిగిన పురుషుడు నిలువగలుగునా? ఓ పురుషుడా! ఈ యిరువదవ శతాబ్దమున నున్నావు. హింసా దౌర్జన్యములను నిరసించుచున్నావు. యుగపురుషుడైన గాంధీ మహాత్ముని జూచి భళీయని యనుచున్నావు. నీవు వేనిని నిరసించుచున్నావో యా దౌర్జన్యపద్ధతులు పశుబలములు ప్రపంచమును పరిపాలించుటను ప[illegible] రావనుచున్నావో వానిని నీగృహమునుండి నీహృదయమునుండి పారద్రోలవలెనని యోచించుకొంటివా? నిన్ను తనగర్భమున నిడుకొని నానావేదనలు సహించి తొమ్మిదినెలలు మోసి కని నీవు పుట్టినవెంటనే యేమి పరధ్యానముగ నుండిన నీకట్టికీడు రాబోవునో యని ప్రాణములను నీమీఁద నెపెట్టుకొనియుండి పాలిచ్చి పెంచి మలమూత్రములలో బడి కొట్టుకొనుచున్న నిన్ను కొంచెమైన అసహ్యించుకొనక తుడిచి శుభ్రముచేసి నీకు నడువ శక్తి లేక యున్నప్పుడు జీతభత్యములు లేని నౌకరై నిన్ను మోసి నానా సేవలు చేసి యింత పెద్దవానిగ జేసిన నీతల్లి మొదలు నీవేమి కృతజ్ఞతను జూపుచున్నావు? నీ నాయనా! ఇంత జేసినందులకా మెమీఁదనే కత్తి దూసితివా? ఆమెకు స్వాతంత్ర్యములను హరించుటకు ప్రయత్నములను చేయుచుంటివా? ఆమె నవసీత యనుకొంటివా? ఆమె నేనా నీవు బహిరంగముగ తిరుగగూడదని శాసించువాడవు? ఆమె నేనా వ్యవహారములను తీర్పుటకసమర్థ యని పలుకునది? ఏమి నీ యన్యాయబుద్ధి! గ్రుడ్డుతెచ్చి పిల్లను వెక్కిరించినదట. పోనీ యింత పెద్దవాడవైనావు. ఇంతబుద్ధి నీకెవరు అబ్బినది? ఇప్పుడైనను స్త్రీసహాయము లేక బ్ర

ఊరకయుండుచున్నావా? ఆమె సాంగత్యమునకే తిరిగిపరుగులెత్తుచున్నావే! ఆమె లేకపోయిన సౌఖ్యములేదు, ఆనందము లేదని విలపించుచుంటివే! యోచించి చూచితివేని స్త్రీ వచ్చి నీగృహాదేవతగా నిలువబడినగాని నీగృహమునకు శోభయే లేదు. ఆమెను చూడుము. ఎంతత్యాగ స్వరూపిణియో! ఒకప్పుడు తాను భుజించుట సహితమును మాని నీకాహారము నిచ్చుచున్నది. తనగృహమును, తనతల్లిదండ్రులను తన బంధువర్గమును, తనస్నేహితులను వదలి నీదగ్గరకువచ్చి, నీయిల్లు తన యిల్లని, నీబంధువులు తనబంధువులని తలంచుచు, నీ యింటనున్నది. నీవు పలుమారు ఆమెను దూషించినను ఓర్చుకొనియున్నది. ఇట్లు ప్రాణమునకు ప్రాణమై తల్లియై దాసియై సమస్తవిధముల నుపచారము చేయుచున్న యీవ్యక్తినేనా నీవు అనుమానముతో జూచుట! ఈమెకేనా నీవు నిర్బంధములు కల్పించుట? అయ్యో! యెంత అన్యాయము! ఆలోచించి చూచుకొనుము. నీవేమి చేసిన స్త్రీఋణమును తీర్చుకొనగలుగుదువో? అట్టి నారీరత్నమును, మాతృస్వరూపమును, ఏనాడు పురుషులు గౌరవింతురో ఆనాడు ప్రపంచమున దైన్యమంతరించును. శాశ్వతమైన సుఖానుభవములు చేకూరును. ఈలోపల ఒకవేళ కలిగినను అవి నిలగూడుట సత్యము. అన్ని దేశములందును కూడ స్త్రీలయెడ కొద్దిగనో, గొప్పగనో పాపములను చేయుచునేయున్నారు. కాని భారతదేశమునందు, 'ఆత్మవత్సర్వభూతాని' యను పవిత్రవాక్యము నుచ్చరించుచు, సర్పములు మొదలగు విషజంతువులను సహితము పాలుపోసి పెంచుచుండు పవిత్ర దేశమునందు స్త్రీలయెడ కృతఘ్నత జూపి, వారిస్వాతంత్ర్యముల నరికట్టుట కడుంగడు విచారకరము. ఈపాపమువలననే పవిత్రదేశము పరుల పాలయినది. అన్నమో, రామచంద్రా! యని భారతపుత్రులు వాడవాడలను బట్టుకొని తిరుగుచున్నారు. స్త్రీస్వాతంత్ర్యములను భంగముచేసి, వారిని పశువులుగను బిడ్డలనుగను యంత్రములుగను పురుషులుచేసిన దోషమునే దేశమునందలి ధర్మము తొలగిపోయినది. ధర్మముతో సిరిసంపదలు మాయమైనవి. ఇప్పుడైనను భారతీయులు గాంధి మహాత్ముని నాయకత్వముక్రిందనైనను, స్త్రీలను గౌర

పెంచుట, పూజించుట నేర్చుకొనవలెను. విషయసుఖములకు మాత్రమే వారి నుపయోగించుకొని వారిలో నుండెడు పవిత్రాత్మలను గ్రహింపని పురుషజాతి నాశనమైననే యెక్కువ యానందించుననియు, స్త్రీలయొక్క స్వాతంత్ర్యము రాజకీయసమస్యలను తీర్చుటలో ప్రారంభము కావలెననియు, మహాత్ముడు చెప్పియున్నాడు. నిజముగా ఈశ్వరభక్తుల మైతిమేని, మహాపురుషులను గౌరవించువార మైతిమేని, దేవతాస్వరూపులై, ప్రపంచమునందు శాంతిభక్తులకు నిలయములైన స్త్రీలను గౌరవించి, పూజించి వారి సహజస్వభావమును వృద్ధి చేసిధన్యులము కావలసియున్నాము. [ఆంధ్రపత్రిక.]

ఈ వ్యాసమంతయును మొత్తముమీద బాగుగా నున్నది కానియిందలి 1, 3, 6, నెంబర్లతో మేమేకీభవింపజాలము. [పత్రికాధిపురాలు.]

సతీహితము.

ఇందిర:—ఏమమ్మా సుగుణా యింత ఆలస్యముగ వచ్చితివి. నిన్న నేమని చెప్పితిని. త్వరితగతి నరుదెంచి నాకేదియో అల్లిక నేర్పవలెనంటివి కదా!

సుగుణ:—చెలీ! ఏమిచేయుదును. నాపనులన్నియు ముగియునసరికి యింత కాలముపట్టెను.

ఇందిర:— ఏమిచెప్పెదవే! నలుగురు పిన్నత్తగార్లును, ఆడుబిడ్డలు మొదలగువారందరు నుండగా నీవే నాపనినంతయు చేయవలెను కాబోలు! అదియుంగాక నీకు కోపమువచ్చినను సరే గాని మెప్పుకొరకై యున్నది లేనిది పైనవేసుకొనియెదవు. చూడుమా! హేమ, తనవంతు పనితప్ప పూచికపుడకైన నెత్తదు. నీవు కూడ నట్లేలచేయ

సుగుణ:— ఇందిరా ! ఎంత అహిత ముపదేశించుచుంటివి? అశాశ్వతసుఖమున కాసించి హేయభూతమగు నీతనువును కదపక మదింపజేసిన ఫలితమేమి? హాయిగా గృహకృత్యము లొనర్చుకొనుచు, నా రమేశుని పాడిన నెంత సౌఖ్యముగనుందును? శరీరమున కెంతయారోగ్యము చేకూరునో గుర్తింపుము. పనిపాటులలో మనయంత యవసర మాంగ్లనారీమణుల కుండక పోవుటచే వారు శరీర పరిశ్రమల నియమించుకొనిరి గాని మన కట్లుగాకయే మన నిత్యకృత్యములుజాలును.

అదిగాక యెన్నడో వత్సరంబునకు వెంచు నాఁడుబిడ్డలకున్ నుద్యోగరీత్యా పరదేశవాసమొనర్చి ఆత్మీయులజూడ నరుదెంచిన పిన్నత్తగార్లకును వృద్ధులై, సుతుడెపుడు పెద్దవాడగును, కోడలెపుడువచ్చును, నాగృహాభారము కొంతవహించి నాకెపుడు సపర్యలొనర్చి ఆదరించును అని యువ్విళ్లూరిన అత్తగారిపైన నూ చంశువేయుమ నా చెప్పుము. నారీజన్మమునకు సార్థక్యమేమి? అత్తమామల నధికభక్తిం దైవతములభంగి పూజించి అహర్నిశలు వారియానందమే తనయానందముగాభావించి తన యునికివారి కపరిమిత హృదయాహ్లాద మొనర్చుటయే యని తలంచుము. ఈభూతలమున దాంపత్యములలో చాలాభాగము అణుమాత్రము సంభవములేక అడవి యుసిరికాయకును సముద్రపు ఉప్పునకును యెంతటిసమీపమో అంతటిసాంధవ్యము గల్గియుండును. అట్టియెడ కామ క్రోధ లోభ మోహ మద

మాతృత్వాది పూరితముగు నీమానవజాతికి అవ్యాజానురాగ
ముదయించుటెట్లు? వారి వారియందుండు సద్గుణములే కార
ణము. యువనులకుమాత్ర మొక్కింత సౌందర్యదృష్టి యుం
డునుగాని, వృద్ధులధికముగు సుగుణాళిచే బంధిత హృదయులై
వారినే యధికముగ ప్రేమింతురు. నేను సుగుణనని కూర్చున్న
నెట్లు సుగుణతత్వము ప్రకాశించును? శుశ్రూషాది కార్యముల
వలనను తప్పంగల బాంధవజనులయందు అసూయాది దుర్గు
ణచిహ్నము లేమియులేక ఆనందకంగళిత హృదయులై సోదరు
లంబోలెభావించి ఐకమత్యముగల్గి పరివర్తించినను పుష్పసౌగం
ధముసుబోలె సుగుణభావము వెలయుగును. గాని నెచ్చెలీ!
హేమావతింబోలె నెల్లవేళల ధుమధుమలాడుచు అత్తామబిడ్డ
లు మొదలుగాగల పతిపక్షమువారనిన మండిపడుచు యే
వత్సరమునకో కర్తవశత వచ్చిన పనియంతయు వారిపాలొన
రించి కపటవ్యాధి నటించుచు అకారణదుఃఖితులై కారణము
లేకయే కలహాభిలాషులై సైవాధికుండగు పతింగూడ వెతల
బెట్టెదరు. చూడుము! ఇట్టివారివలన పతుల కెట్టిమనోవ్యథ క
ల్గునో! జననీజనక సోదరాది ఆత్మబంధువియోగమునకు సైప
జాలకపోయినను, భార్యారూపపిశాచిని దూషణాది గృహకల
హములకు వెరచి విడనాడుచున్నారు. కొందరు విడనాడకపోయి
నను గృహమున నొక నరకభాగంబుగ దలంచి యుంట నొక
క్షణకాలమైన సుఖమంగీకరింపక ఉన్న అచిరకాలమైన ఉన్న

ష్టులభంగి చైతన్యశూన్యలై, శాలవాహిని నీవుచూడుము. ఖా శిరా! అట్లుండుటయా సతీత్వము ? పసులు మొదలగు వాని యందు వంతులెప్పు డుద్భవిల్లెనో అప్పుడే అన్నివిధములగు భేద భావంబు లంకురించును. అందువలన నాథుని కసౌఖ్యము బొన గూడును. కాన నెప్పుడు భేదభావంబులేక మనసోదరి యనయుం టికి కరుణించిన నెట్లాదరవేమల జూపుదుమో అట్టే నాథుని ఆత్మీయులనైన, అపరిమిత ప్రేమోత్సాహంబుల నాదరింపుచు గృహకృత్యాదికములయెడ దాసివలెను, ఆలోచనాదిసత్కా ర్యంబుల మంత్రివలెను క్షమాదిపూత సద్గుణంబుల వసుంధరా పుత్త్రివలెను, భోజనాది దేహకృత్యముల జనయిత్రిభంగిని, రూ పమునందు లక్ష్మివలెను అనగా నాలుగైదుసారులు యిప్పుడు మెదలుగున్నసున్నము సబ్బులతో కడిగి కనబడవట్లుగనో, లేక చింతగింజవలెనో నిగనిగలాడు చాదుబెట్టుకొనుటయో లేక యేమియు లేకుండుటయో గాదు. సౌందర్యమందువలన రాదు. వినయవివేక శాంత్యాది సుగుణమణుల వదనారవిందం బెల్లప్పు డు సహజలావణ్యత జిలుకుచుండును నుదిటి మధ్యభాగంబు నొనువుగ చక్కని హరిద్రచూర్ణము నిడుకొని యలరుచుండ దగు. శయనాదికృత్యంబుల వారకామినివలెను ప్రాణనాథుని ఆతని జనని ఆదిగాగల ఆత్మీయులను ఆనందింపజేసి మన్నన గనుటయే సతీనామమునకు సార్థకము. నెచ్చెలీ! నేనెఱింగిన యొక చిన్నకథ నెఱింగించెద నాకర్ణింపుము.

ఒకపల్లెయం దొకబోయవాఁడు తన పూర్వధర్మము నెరవేర్చుచు కాలము గడుపుచుండెను. వాఁడొకదినంబున ప్రాతఃకాలముననే లేచి కాల్యకృత్యంబుల నెరవేర్చుకొని అత్యంత దూరంబునం గల విపినంబునకుంజని పందలకొలది పక్షులఁగొట్టియు, తృప్తి జెందక సంధ్యాసమయమైనను గుర్తింపక, కారు మేఘంబులనైన గణింపక, మేలైనపక్షిజాతుల నేలగూల్చుచుండెను. అట్టియెడ నొక కపోతపడంతి తన కులాయంబు సమీపంబున నొకశాఖయం దాసీనయై తన చిన్న ముద్దుబిడ్డల జూచుచు ముక్కుతో వానిచిన్న రెక్కల సవరించుచు ఆనందించుచుండెను. అట్టియెడ నాపక్షుల పాలిటి పాశధరుండగు నాకిరాతుండు నొక్కయేటున నాపులుగు పడంతినిగూలనేసెను. పాపమా విహంగము తన చిన్ని బిసింగులపై దృష్టియుంచుటచే యీయపద్దంబు వాటిల్లె, లేనియెడ తప్పించుకొని యుండును. ఏమైన నేమి! బోయనకుజక్క. ప్రాణవాయువులుమాత్రము వెడల లేదు. ఇంతలో నిదివరకే గగనతలంబంతయు మేఘపూరితమగుటచే కుంభవృష్టిగ వానకురియ నారంభించెను. ఆబోయవాఁడు పూర్తిగ నిలువున తడిసిపోయెను. వస్త్రంబులెల్ల జలమయంబులయ్యెను. తానుకొట్టిన పక్షులుమాత్ర మొక తాటియాకు బుట్టలోనుంచి చెట్టుకొనకు తగిలించెను. కొన్నిగంటలకు వర్షము వెలసెను. కిరాతుని కరచరణంబులు చలికికొయ్యబారి స్వాధీనత తప్పెను. ఆకలిచే శరీరమంతయు దహించుచుండెను. బుట్టలో

నున్న పక్షుల ప్రేమగొని తినుటకు నిష్టలేదు. వాడు చేయునది లేక చెట్టుమొదట కూర్చుని విచారించుచు కర్తవ్యమాలోచించుచుండెను. ఇట్లుండ కొంతసేపటి కావృక్షంబున కొక పురుష కపోతము వచ్చి వాలెను. ఆపక్షి శ్రేష్ఠమెంత తడవు తనసతిని గానక వెతకి వెతకి వేసారెను. సమీప వృక్షంబులఁ గానక తన స్థానంబునకు వెడలి తమభాషను విలపించుచు పిల్లలం గాంచి తా గొనివచ్చిన యాహారంబు వానికిడెను. అయ్యో! సతీ! నన్ను విడనాడి యెచటికేగితివి? నేనొకింత యాలస్యముగా నరుదెంచి న నెంతయో విచారించెదు గదనే! ఎక్కడికైన నేగ సహించని దానవే! నే డెక్కడి కేగితివి. ఏ కిరాతుని పాలబడితివి. నిన్ను విడచి నే నెట్లు జీవింతు. నీ సద్గుణంబుల నే నెట్లు మరతు. నీయట్టి సతిని నే నెట్టిక బడయుదును. నేనీ వియోగ మెట్లు సహింతును. అని యెంతయు దాని సద్గుణంబులను గూర్చి తనభాషను విలపింప నారంభించెను. తరుమూలమున తగిలించియున్న బుట్టలోని పక్షి జాతితో చేరియున్న కపోతిని తన ప్రియుని విలాపంబుల నాలకించి సంతోషాయత్తచిత్తయై, ఆహా! నాజన్మము నేటితో తరించినది. నా వల్లభుని మదికెక్కగల్గితిని ఇంతకంటె స్త్రీజాతికి కావలసిన అమూల్యభాగ్య మేమిగలదు? అని మదినిదలంచి ఆనందించుచు తనభాషను నాధు నుద్దేశించి యిట్లనియె.-నాధా! నాకై విచారింపకుడు. సమస్త జీవరాశులకును మృత్యు వెప్పటికైన సహజము గాని నాయట్టి సౌభాగ్యము నీధరలో నెందరును

లేదని గర్వించుచున్నాను. నిజనాథుని మదికెక్కు సంతసంబుల గూర్చి నాకర్తవ్యంబును నిర్వహించి జీవితము బెడబాయుచున్నానుగదా! యని సంతసించుచున్నాను. నాకై విలపింపకుడు. పాపమీకిరాతుడు అపరిమితచలిచేతను క్షుధచేతను బాధపడుచున్నాడు. వానికెట్లయిన నగ్నిని తెచ్చియిచ్చి వాని శీతబాధ నివారింపుడు. అని పక్షిప్రియసతి పల్కులనాలించి అత్యంత సంతోషితస్వాంతుండై యప్పులుగుశ్రేష్ఠుండు దవ్వుగ నెగిరిపోయి నోట గొన్నిగడ్డిసమిధల గొనివచ్చి మగుడ నెగిరిపోయి అత్యంతసమీపమున నడవి కాలుచుండుట కనిపెట్టి అచటికి జని కాలుచున్న కట్టియనొకదాని గొనివచ్చి చెట్టుక్రిందనుంచి నా మండెడు కట్టెలనిడ్చి తానిదివరకు తెచ్చిన పుల్లల నందునైచి మెల్లన మంటచేసెను. వృక్షమూలంబుననుండి అనియంత్రయు కనుచున్న బోయవాడు ఆశ్చర్యమగ్నుడై మెల్లగలేచి చలికాచుకొనుచుండెను. తరువాత నాకపోతము కపోతిం గూర్చి ప్రియా! అగ్నిచేసితిని. ఇంకేమి చేయుదునో చెప్పు. అని అడిగెను. అంతనలకా విహంగిసిరాజ మిట్లనియెను. నాథా! పాపము వాడపరిమితముగా నాకలిచే బాధపడుచున్నాడు. వానికేమైన ఫలములుగొనివచ్చి వానిని తృప్తి గావింపుము. అనెను.

చూచితివా! ఇందిరా! ఆపులుగుపత్ని దయాగుణమెంత సంస్తవనీయముగానున్నదో!

ఇందిర:— ఆహా! ఎంతటిసతీత్వము! ఎంతటిసుగుణ గణ

శోభితము. తరువాత......

సుగుణ:— తరువాత విహంగము సతిమాటలు నాలకించి యెగిరిపోయి యెచ్చటను ఫలంబులగానక తిరిగి వచ్చెను. ఇంకను ఆ పామరుడు చలికాచుకొనుచునే యుండెను. అగ్నిపం డుచుండెను. వానికి కొంచెము పక్షిభాష తెలియును. ఈ విహంగదంపతుల సంభాషణమంతయు తెలిసి ఆశ్చర్యపడుచుండెను. ఆ పక్షి శ్రేష్ఠ మాకిరాతు నుద్దేశించి "ఓ అతిథివరేణ్యా! ఈ దినమున మీ కుపచరింప నొక్క ఫలమైన గానరాలేదు గాన నన్ను మన్నించి నా యీ మాంసంబు భక్షించి మీ క్షుద నివారించుకొనుడు" అని పల్కుచు వీతిహోత్రునకు ముమ్మారు ప్రదక్షిణ మొనర్చి పరోపకారార్థ మిదం శరీరము న్యాయము ననుసరించి అగ్నిం జేరెను. ఇదియెల్ల గనుచున్న యాకిరాతుని యజ్ఞానాంధకారమెల్ల పటాపంచలై జ్ఞానోద్దీపితమై హృదయ కుహరము వెలిగెను. కట్టా! పక్షిజాతి యందు నంతటి జ్ఞానమై లేక నిదివరకెంతటి పాపకార్యము లొనర్చితిని. ఇసీ! ఇంక నాకీ పిట్టలేల అని శాఖకు తగిల్చిన బుట్టలో నున్న పిట్టలన్నిటిని వదలెను.

అందుండి కపోతిని కూడ నరుదెంచి మగని ననుకరించెను. అపుడు ఖగపత్ని సతీత్వమును నుతించుచు నాకిరాతుడు సజ్జనుడై వేరొక తాపున కలిగి మహాజ్ఞానసక్తుడాయెను. చెలీ! వింటివా! జ్ఞానవిహీనమైన జంతుసంతతియే యిట్లుండ జ్ఞానసమన్వితులగు మనమెట్లుండవలయునో గుర్తింపుము.

సుగుణ:— చెలీ! నను శలవిమ్ము వచ్చి చాలసేపయ్యె.

ఇందిర:— సోదరీ! నేఁడెట్టిదినము. మంచి కథ నెఱింగించి నా డెందమానంద పరచితివి. రేపుకూడ నీవేళ కరుదెంచవలయును, సుమా!

సుగుణ:— అట్లే వీలుచేసుకొని వచ్చెదను.

(ఒకబాలిక).

చంపకము — మధుకరము.

గీ॥ కాననములందు దేనిన • గములయందు
సంచరించుచునుండియు • చంపకమును
ఘ్రాణ మొనరింపవది యేల • భ్రమరవర్య ?
ఏవగించెదవా ఘ్రాణ • మీవొనర్ప
కున్న నూతన కనకంబు • వన్నె చెడునె,
అకట ! నీ సుకృతికి పాత్ర • మగుట లేదు.
కేవలమ్ము శ్వాసనిమాయ • గావలయును
కారణము; మీరిద్దరు • గలసి మెలసి
యుండకుండగ మాన్పంగ • నొరులకగునె
విధివిధానము మీఱదై • వేచ్ఛగాక.

— 0 —

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

సావిత్రి.

అశ్వపతియను నామంబునం దనరు నృపాలుండొకండు మద్రదేశంబును బరిపాలింపుచుండెను. అతడు సంతానమును బడయనెంచి, పదునెనిమిది వత్సరంబులు సావిత్రీదేవింగూర్చి ఘోర తపంబు సేయ నామె యాతని మెచ్చి ప్రసన్నాంతరంగయై యొక కుమార్తెను బ్రసాదించి యామె కతంబునఁ బుత్రశతలాభము కలుగునని చెప్పెను. సావిత్రివరంబున జన్మించుటచేత నామెకు సావిత్రియను నామమిడిరి. ఆకన్యకకు యుక్తవయస్సు వచ్చినంతనే యామె గుణవయోరూపంబులకుఁ దగినవరునిఁ బెండ్లిగావింపఁ దలంపుచుండెను. ఇంతకుమున్నే యాసావిత్రి సాళ్వపతియైన ద్యుమత్సేనుని కొడుకగు సత్యవంతుని గుణరూపంబులఁగూర్చి వినియుండి యాతనియెడఁ దనచిత్తము నిలిపియుండెను. కాని లజ్జాభయంబులచేత నాసంగతి తెల్పలేకయుండెను. ఇట్టుండ నొక్కసమయంబున మద్రపతికడకు నారదుండరుదెంచి యాతనిచేఁ బూజితుండై సుఖగోష్ఠిం దగిలియున్న యవసరంబున సావిత్రి కూడ వెలుపలనుండి యచ్చటికి నరుదెంచెను. నారదుండామె వివాహిత కాకుండుటఁ గాంచి యశ్వపతి నవలోకించి "రాజేంద్రా! నీకుమారికకింకను వివాహమేల చేయలేదని ప్రశ్నించెను. అప్పుడశ్వపతి సావిత్రింజూచి "తల్లీ! నీ గుణరూపసంపదలకుఁ దగినవరుని నీవె యెంచుకొనుము. వానిం దెచ్చి నీకుఁ బెండ్లి సేయుదను" అని పలికిన నామె యొక్కింత లజ్జించి తండ్రివంకఁ జూచి "తండ్రీ నీవడిగితివి కావున సిగ్గువిడిచి చెప్పుచున్నాను. సాళ్వభూవర తనూభవుండగు సత్యవంతునిపై నాచిత్తము చిక్కియున్నది. కావున నన్నాతని కిచ్చి వివాహము గావింపుము. ఆసాళ్వపతి విధివశంబున నిష్పదంపుండై రాజ్య[illegible]యి భార్యాపుత్రులతో నరణ్యంబున నున్నవాఁడు ఎట్టులైన[illegible] నే గోరెదను" అని చెప్పెను. అశ్వపతి యానారదుని, సత్యవంతు[illegible]గుణంబులనడుగగా నారదుం డిట్లని చెప్పెను. "రాజేంద్రా!

త్యసత్యవ్రతుండగుటచే సత్యవంతుండను నామంబున నాతం డొప్పుచు న్నాఁడు. చిత్రాశ్వుండను నామముఁగూడ నాతనికిఁ గలదు. తేజంబున సూర్యుని, బుద్ధియందు బృహస్పతిని, శౌర్యంబున నింద్రుని, దాలిమియందు భూమిని, కాంతియందు చంద్రుని మించి, శమము, దమము, దయయు, దానము బ్రాహ్మణభక్తి గల్గి, సత్యశీలతయుం గలిగి యొప్పుచుండును, కాని యొక్క లోటి మాత్ర మున్నది. అతండు పరిణయంబైన దినము మొదలుగా నొక సంవత్సరంబునకు మరణించును. చెప్పవలసినసంగతి కావునఁ జెప్పితి."

ఈ వాక్యములాలించి, అశ్వపతి కూఁతును విలోకించి «తల్లీ! నారదమహాముని చెప్పిన మాటలు నీవు వింటివి కదా! మనమునందున్న కరుణచే నీ దేవమునీంద్రుఁడు భావివాక్యమును వెల్లడించినాఁడు. కావున నీ వాతని నేలఁగోరెదవు? వేఱొకని వరింపుము." అని పలికెను. అప్పుడు సావిత్రి జనకునవీక్షించి «తండ్రీ! నా చిత్తము మాతని యందె చిక్కినది. అతనిని విడిచి యన్యుల వరించుటకు నా చిత్తము సమ్మతింపదు. కావున నేమైనను గానిమ్ము సత్యవంతునకే యొసఁగి వివాహము గావింపుము." అని పలికెను. అశ్వపతి నారదుని ముఖంబు వీక్షించె నంత నతఁడు సమ్మతించి, భూపాలుని సాంగంబుగనున్న యభిప్రాయము గమనించి «రాజా! సద్గుణవతియగు నీ కూఁతురు నొరునకుఁ బ్రదానమొనర్చుట నీ కర్తవ్యము గాదు, నీవు కన్యకను సత్యవంతునకే యిమ్ము మంగళము. ఈ కన్యక పుణ్యవ్రతంబునంజేసి యాతఁడు దీర్ఘాయుర్దాయము గలవాఁ డగును." అని పలికి మునివరుఁ డరిగెను

అనంతరం మాయశ్వపతి వృద్ధపురోహిత మంత్రి బాంధవులతోఁ దపోవనంబున కేగి ద్యుమత్సేనునికడ కరిగి యాతనిని సమ్మతింపఁజేసి, యా సావిత్రిని సత్యవంతునకొసంగి పరిణయంబు గావించెను. వివాహానంతరమున సావిత్రీకాంతామణి భూషణాంబరములు విడిచి, వల్కలాజినంబులు ధరించి, భర్తృసేవ జేయుచుండెను. అత్తమామలామె భక్తిం గాంచి మిగుల మెచ్చుకొనుచుండిరి. నారదుండు చెప్పియుండుటచే దినదినంబు పెనఁగొను లామె పతి యొక్క యాయుఃప్రమాణంబు లెక్కించుచుండెను. నాల్గు దినంబులు గొఱతగా

సంవత్సరము గడిచినది. నాల్గునాళ్ళకు పతి మృతినొందు దినంబని గణించి త్రి
రాత్రోపవాసంబు గావించి నాల్గవదినంబున తెల్లవారకముందె లేచి యగ్ని
హోత్రములకు బలికార్యంబు చేసి పరమేశ్వరుని ధ్యానము సలిపి గురువుల నా
శ్రయించెను. అప్పుడు సత్యవంతుడు సమిధలకై ఫలాహారార్థంబు వనంబు
నకేగ నెంచియుండ సావిత్రి కూడ నేను వచ్చెదనని పలికెను. సత్యవంతుడ
దామెను వీక్షించి “రమణీ! నీవు మూడు దినంబులనుండి యుపవాసములు
జేయుచుండి మిగుల నలసియుంటివి. నీవు బాలవు. కాటకంబునకు పోవుచు
న్నాను సత్వరముగ నేను వచ్చెదను” నని పలికిన నామె “నాధా! ఉపవాస
శ్రమము నాకొక్కింతయును లేదు. సమస్త పుష్ప ఫల భరితంబైన కాననంబును
జూడ గుతూహలంబగుచున్నది. నాతోడ రానిమ్ము” డని పలికిన విని, సత్య
వంతుడామెను కొనిపోయెను. సావిత్రి గుత్తములు గోయుచు బొంది
భర్తవెంట విపినంబునకరిగెను. సత్యవంతుడు మధ్యాహ్నంబునకు గల విశేషం
బులు సతికి జూపుచు ఫలంబులు గోయుచు నొక్కమోపు బాహువుచే గట్టదలం
చెంబు నేలకు గడచెను, అప్పుడు నంత సేపటికి శరీరంబున కొంత నొప్పి నేల
బడ్డాడి దీర్ఘనిశ్వాసములు విడుచుచు సావిత్రిని విలోకించి “రమణీ!
శరీరంబు నాకెంతో గానున్నది. చిత్తము కలతజెందుచున్నది. శిరంబు శూల
ములచే బాధపడుచున్నది. ఇంకను నేను నిలువజాలకయున్నాను. శ్ర
మహాను నొక్కింత విశ్రమించెద” నని పలికెను, సావిత్రి తన తొడమీద
శిరముంచి మునపదానయుగజేసి సత్యవంతుని శుశ్రూషించుచుండె పడెను.
అంతకొంత సేపటికి సావిత్రి యెదుట భయంకరాకారుండగు నొక
మహాపురుషుండు గానిపించెను అప్పురుషుండు సత్యవంతుని గదియబోవు
చుండ సావిత్రి భయంబంది యా భయంకరాకారుని విలోకించి “మహాత్మా! నీ
వెవ్వడవు? ఏమిపనికై యిచ్చటకు విచ్చేసితి” వని యడిగెను. అప్పురుషుం
డామెనుగాంచి “కాంతామణీ! నేను కాలుండను. పాతివ్రత్యమహిమ నీతి
శాస్త్రంబున నీవు నన్ను జూడగలిగితివి. ఇతరులెవ్వరు నన్ను జూడజాలరు.
నీ భర్తకు గాలంబుతీరిపోవుటచేత నతని పుణ్యజన సత్త్వము ముందకుకొని

చేతను నన్యులను బంపక నేనే స్వయముగా వచ్చితిని." అనిపలికి మహోగ్రాకారుండై సత్యవంతుని దేహమున నున్న జీవుని వెడలఁజేసి బద్ధునిగావించి, దక్షిణాభిముఖుండై పోవఁజొచ్చెను. అప్పుడు సావిత్రి సత్యవంతుని శరీరము నొకచోట గుప్తంబుఁజేసి, యాకాలుని వెంట నరిగెను. కాలుండామెను జూచి "తపస్వినీ! నీవేలవచ్చెదవు. నిలువుము. ఇంకమైనున్న ఆ తెరువు నీకగమ్యమై యొప్పుచుండు" నని పలికినవిని సావిత్రి "దేవా! పతులెందు బోయిన నచ్చటికి సతులుఁ గూడరావలయును గదా. నీ యనూ విశేషంబుచేతను, నా పతిభక్తి పరాయణత్వముచేతను, నాకరుగరానిచోటులున్నవా? సజ్జనదర్శనము శుభప్రదమని యార్యులు వక్కాణింతురు. నీవు పుణ్యపురుషుండవగుటం జేసి నీ దర్శనభాగ్యంబున నేను శుభంబుఁబడయుట నెట్లుపోవుదును." అని పలికిన నాతఁడామె ధీరవాక్యములను సంతసిల్లి "సాధ్వీమణీ! నీ యమృతవాక్యములను ముదంబందితిని. నీ విభుని జీవితమునుతప్ప నేదేని వరంబుఁగోరుకొనుము" అనిన సావిత్రి "దేవా! రిపులచే నపహృతుంబంది వనంబున నంధండైయున్న ద్యుమత్సేనునకు దృష్టికలుగునట్లు వరంబుఁ బ్రసాదింపుము." కాలుండావరంబును బ్రసాదించి, చనుచుండ, సావిత్రి మగల నాతని వెంబడించెను. కాలుండామెనుఁగాంచి రావలదనిపలుక నయ్యింతి యాతనితో "దేవా! దీనజనులను గృపతోడ రక్షించుటయు, నాశ్రితుల యభీష్టంబు దీర్చుటయు, మొదలగునవి యన్నియు నార్యధర్మములు. ధర్మమూర్తివగు నీకెఱుంగరాని ధర్మములులేవు. ధర్మము నీయధీనమైయుండుటచేతనే ధర్మదేవతవని పిలువఁబడుచున్నావు." అనిన గాలుండా సావిత్రింగాంచి "కల్మషరహితంబులైన నీవాక్యములు నాకు సంతోషంబును గలుగజేసినవి. కావున సత్యవంతుని సజీవునిగా జేయుమనుటతప్ప వేరొండు వరంబేదియైనఁ గోరుకొను" మని వచియింపగా సావిత్రి "దేవా! శత్రువులచే నపహరింపఁబడిన మా మామ రాజ్యంబు మగల వచ్చునట్లనుగ్రహింపుము" మనికోర నాతఁ డావరంబుఁబ్రసాదించి "తపస్వీ! ఇంక నీవు నిలువుము. ఇంక ముందంతయు దుర్గమమయినత్రోవ" యనిపలికి పోవుచుండెను. అప్పుడును యాతనిని వెంటాడెం

చూచుచుంటినయో. ఓ సూర్యపుత్రా! ధర్మమార్గ మెప్పుడును నీవు కలుగఁజేసిన శ్రేయము పెట్టినవారలందఱును సేమముగా యుందురు. పతిని విడిచి నే నెట్టు బోవఁ గలను." అని యడిగినను కాలుండు "సాధ్వీమణీ! నీవు విశేష ధర్మతత్త్వజ్ఞవు కావున మనోనాథుని బ్రతుకు తప్ప వేఱొండువరంబు గోరుము" మనెను. అప్పుడు సావిత్రి "మా జనకుండగు అశ్వపతి పుత్రశతలాభంబు వడయునట్లనుగ్రహింపు" మనికోరిన నాకుఁ బత్యర్థంబును దయచేసి యింక రావలదని యముండు నంబోవుచుండెను. అప్పు డా పతివ్రతాశిరోమణి ధర్మదేవునిం గాంచి "మహాత్మా! నన్ను నీవు మరలి పొమ్మని చెప్పిన నె ట్లేను బోఁగలను. పతిలేని సతి బ్రతుకేటికి! దేవా! ఇంకొక మాట విన్నవించెదను. ఏడడుగులు నడచినవారు చుట్టంబులగుదురని చెప్పుదురు. ఆకారణంబున నేను నీకుఁ జుట్టంబునైతిని. ఆశ్రితరక్షణము సేయుట నీ కవశ్యకర్తవ్యమై యున్నది." అని పలికిన విని కాలుండు సంతసించి కృపాంతరంగుండై "రమణీ! నీ కిష్టమగు వరం బింకొకటి యిచ్చెద వేడు" మని పలికిన విని నమ్మానిని తలకంబు కరంబులు మోడ్చి "దేవా! భర్తలేని జీవనము సతికి వ్యర్థమగును సుగుణవంతుఁడైన నా భర్తకుఁ బ్రాణదాన మొసంగుము" అని కోరెను. కాలుం డామెగుణంబులకు మెచ్చి సత్యవంతుని సజీవునిం జేసి యంతర్ధానం బయ్యెను. సావిత్రి సంతోషమున ముందుగ భర్తకళేబరమును గుప్తము జేసియుంచిన స్థలమునకు వచ్చి చూచుసరికి, సత్యవంతుండు లేచి నలుదిక్కులుఁ జూచుచుండెను. సావిత్రి జరిగిన సంగతియంతయుఁ జెప్పెను. ఇరువురును బయలుదేరి కుటీరంబునకు వచ్చుసరికి ద్యుమత్సేనుండు లబ్ధచక్షుండై యుండెను. ద్యుమత్సేనుండు మరల తన రాజ్యమును దాను గాంచగలిగెను.

కాంతలకుఁ బతిభక్తికన్న మించిన దేదియు లేదు. పతివ్రతాశిరోమణి యగుటచేతనే సావిత్రి గతించినభర్తను బునర్జీవితుఁగా జేయగలిగెను. పతిభక్తియే సర్వాభీష్టప్రదము. అదియే సజ్జనస్తవనీయము. అదియే మోక్షపురంబునకు రాచబాట. వేయేల! యువతికి దానిని మించిన దేదియును లేదు.

తే. గీ. మహితపాతివ్రత్యసుమహి * మంబుగల్గు

సతులు గాములైన నిర్జించి * సద్యశంబు
గాంచఁజాలెఁ, సావిత్రి * కాంతపగిది
గుణమె కాంతకు మేని భూ * షణముగాదె

వే॥ చంద్రమతి.

— 0 —

నిదురబోవయ్య మానాన్న నిదురబొమ్మ!

(శిశులాలనము.)

గీ॥ భువిని తండ్రియె పుత్త్రుండై * యవతరించు
ననఁగ జనకునిఁ బోలికఁ * దనరుచున్న
ముద్దు బాలక! యెంతయో * పొద్దుపోయెఁ
బాలుకుడుచుచు నీతల్లి * ప్రక్కలోన
నిదురఁబోవయ్య మానాన్న * నిదురఁబొమ్మ.
నెలబాలుఁడెపాటు వె * న్నెలవిధంబు
స్వచ్ఛమైయుండు నీమాన * సంబుగాన
ఫుల్ల పాంరసదళముల * బోలుకనులు
మూసికొని కలతఁజెందక * ముద్దుగాను
నిదురఁబోవయ్య మానాన్న * నిదురఁబొమ్మ.
పాలుఁబాలక నిద్దుర * పట్టదేమొ
ప్రక్కతడియౌట నిద్దుర * పట్టదేమొ
అనుచు పాలిచ్చి కుంపటి * నొనరనుంచి
పండుకొనఁబెట్టె నీతల్లి * నిండు దయను
నిదురఁబోవయ్య మానాన్న * నిదురఁబొమ్మ.

"తల్లి"

మానవులు అనాగరికులుగా నున్నప్పుడు సృష్టించిన వేదములు పురాణములు మనకు నేటికిని మతగ్రంథములు. వానిలో నొక్కముక్కయినా మంచిదికాదనుటకు మన పెద్దలొప్పుకొనరు. పంచభూతములు, సూర్య చంద్రులు, చెట్టు పుట్టలు, రాయి రప్పలు, చీపురుచేటలు, జంతుజాలములు, తుట్టకురకు రోగములు కూడ మనకు పూజ్యములే, దేవతలే. ఇట్లు వ్రాయబడియున్నది, మన వేదములలో, మతగ్రంథములలో. మనము మతిమంతులమై, విద్యావంతులమై, నాగరికులమైనందుకు యేమయినా లాభము వుండవలదా? మంచి చెడు విమర్శన చేయవలదా? వారు పోయినదోవనే పోవలెనని ఒక శాసనమా? లొట్టిపిట్ట వాటమా? భగవంతుడు మనకు బుద్ధిని ప్రసాదించిన దెందుకు? యోగ్యతా యోగ్యతలను విమర్శించు కొనుటకే గదా? అట్టి విషయములో నలనాడు వేదములలో జెప్పబడినట్లు చెట్టుపుట్టలు కొలువవలసినదేనా? ఉపవాసములచే కడుపుగాల్చుకొని చావవలసినదేనా?"

మిత్రమా! ఇట్లున్నది యామె యుపన్యాసధోరణి. గమనించితివా? ప్రాచీనవిషయము లన్ని పరిత్యాజ్యములట. ఆధునికము లన్ని యాచరణీయములట. ప్రాతదైనమాత్రమున స్వచ్ఛసువర్ణమునకు విలువ కొఱవడదు. క్రొత్తదైనమాత్రమున లోహమున కెక్కువ పూజ్యతగలుగదు. ఉపన్యాసకురాలు పూర్వాచారములు పూర్వాచారములని నిరసించుటయేగాని సత్యాపేక్షణము

చేయలేదు. ప్రాశస్త్యమును గ్రహింపలేదు. మన ప్రాచీన గ్రంథకారులగు ఋషులు మహాప్రతిభావంతులు. ఆధ్యాత్మిక బలముచే పంచభూతములను పిడికిటఁ బట్టినవారు. శమదమాది సుగుణసంపన్నులు. వారు పలికినపలుకు దేవవాక్కు. వారు చేసినచేత దైవకృత్యము. దైవమునకు వారికి భేదములేదు. దైవముతో వారు లీనమైపోయిరనే యట్టి గ్రంథములను వ్రాసిరి. అట్టిమహనీయులచే నేర్పఱుపఁబడిన హిందూమత సాంప్రదాయముల నవ్యక్తాచారములనుట మన యవివేకమును సూచించునేగాని వేఱుగాదు.

మనపెద్దలు ఆరోగ్యమును మతమును మిళితముచేసిరి. మానవక్షేమమునకు ముఖ్యముగాఁ గావలసిన నారోగ్య విధులను మతవిధులతో నేకముజేసి యనుల్లంఘనీయ మైనవిగాఁ జేసిరి. కృతజ్ఞతాస్వభావమున హింసాతత్వము చక్కఁగా నెఱిగిన మనహిందువులు మనప్రాణాధారములగు ప్రతి పదార్థమునందు కృతజ్ఞతచూపుటకును, ప్రతి ప్రాణియందు వాత్సల్యము చూపుటకును, ప్రకృతియందలి ప్రతివస్తువునందు పూజ్యతను జూపిరి. అటుగాకున్న నాధ్యాత్మిక తేజోవిరాజితులగు ఋషులు ప్రకృతియందలి ప్రతివస్తువును భగవదంశముగానె తలచిరన్నను తప్పేమి? అంతమాత్రముచేతనే నాయాచారములన్నియు నవకతవకలా? అప్రశస్తములా?

మానవులకెప్పుడు భూతకాలవిషయములను విమర్శించు

టయందున్న చాకచక్యము వర్తమానకాలపు లోపములను సూస్కరించుటయందుండను. చూడుము! ఈ నాగరిక యుగములో మాత్రము యెన్ని దురాచారములు సంఘమునందు ప్రవేశించుటలేదు. కన్యాదాతలను పీడించు వరశుల్క దురాచారమెప్పుడు పుట్టినది? కాఫీ, టీ, కోకో, మున్నగు దుష్పానీయములు ద్రావి శరీర పాటవమును చెడగొట్టుకొను దురాచారమెప్పుడు పుట్టినది? వారమునకు నాల్గుపర్యాయములు నీతి మర్యాదలను బోనాడి నాటకములకును సర్కసులకును వెడలెడి దురాచారమెప్పుడు పుట్టినది? విదేశీయ వ్యామోహముచే విదేశీయ వేషభాషానుకరణముచే దేశమునకు దేశీయులకు నైతికముగ, సాంఘికముగ నార్థికముగ నెంతేని నష్టముగలిగించు దురాచారమెప్పుడు పుట్టినది? పూర్వాచారములను పూర్వులను నిరసించు మహానాగరికులుగల యీవర్తమాన యుగములోనే గదా!

ఇట్లు మనకు తెలియకుండ మనసంఘమునందు ననేక దురాచారములు వర్తమాన కాలములో పరిపాటి యగుచున్నవి. సత్యదృష్టి నుపలక్షించి వీనిని వేనిని సదాచారములనుటకేను సాహసింపను. ప్రాతకరోత. క్రొత్తొకవింత యను సామ్యముండలేదా?

నిజమాలోచించిన పూర్వాచారములని మనము నిరసించుచున్న ప్రత్యాచారము నందును యేదోసుగుణము ండక పోలేదు: రావిచెట్టు పూజార్హమైన వృక్షము. హిందూమతములు

సంతాన కాంక్షితలై దానికి ప్రత్యుదయము ప్రదక్షిణము చేసెదరు ? నవనాగరికులదిచూచి వెఱ్ఱిమొఱ్ఱి యాచారములని వెక్కిరించెదరు. కాని అశ్వత్థ వృక్షపునీడ, గాలి, చెక్క, వేరు ఆకులు, సమూలము స్త్రీల యార్తవసంబంధమైన వ్యాధులకమోఘౌషధమని వైద్యశాస్త్రము వాకొనుచున్నది. అట్టిచెట్టును సేవించి స్త్రీలు ఋతురోగ విముక్తలై సంతానవతులగుదురని మాపెద్దల యాశయము. ఇట్లె నూతనముగ బాలిక సమర్తాడినపుడు మనలో చిమ్మిలిదొక్క నాచారమున్నది. అది నేడొక వేడుకక్రింద పరిణమించినను నిజముగా నువ్వుపిండిని సమర్తాడినబాలిక తినవలయునను నుద్దేశముతో చిమ్మిలిత్రొక్కునాచారము మనపెద్దలేర్పరచిరి. చిమ్మిలిగూడ ఋతుసంబంధావరోధములనుబాపి యారోగ్యము గూర్చునని వైద్యశాస్త్రములు చెప్పుచున్నది. అయితే యిప్పుడాయాచార మర్థరహితమైపోయినది. సమర్తపెండ్లికూతురుపేరు జెప్పుకొని యూరి పేరంటాండ్రు తిందురేకాని పెండ్లికూతురుతినదు. తల్లులట్లు పిల్లలకు పెట్టకపోవుటచే నేడు నూటికి తొంబదితొమ్మిది మంది యువతులు ఋతుశూలచే బాధపడుచున్నారు.

మనలో వృద్ధులగు స్త్రీపురుషులు ఉదయము దంతధావన ముఖప్రక్షాళనాదులు గావింపగనె సూర్యునికి నమస్కరించు వాడుకయున్నది. అది ముసలివాళ్ల పిచ్చిచేష్టలని నవనాగరికులు నవ్వుదురు. ప్రతినిత్యము ప్రాతఃకాలము కొంతసేపు సూ

ర్యాభిముఖముగా నిలువబడి నమస్కరించుటవలన శరీరముపై సూర్యకిరణములు ప్రసరించుటవలన సర్వరోగములు నిర్మూలమగుననియు నాయువు పెరుగుననియు నేఁడు వైద్యశాస్త్రజ్ఞులు రోగశాస్త్రజ్ఞులుకూడ ననుభవపూర్వకముగఁ జెప్పుచున్నారు. ఉపవాసములన్న మననాగరికులకసహ్య. నేఁడుప్రతి సోమవారము ముపవసించుచు, ఇంకను యెడ నెడ చిత్తప్రాయశ్చిత్తమునకును మన స్వాస్థ్యమునకును నాలుగైదుదినము లుపవసించుచు శమదమాది గుణసంపన్నుఁడై యాధ్యాత్మిక తేజోబలవిరాజితుండై యుపవాస మహాత్మ్యమును గాంధీమహాత్ముఁడు మనకు వెల్లడింపుచున్నాఁడు. భగవదారాధనకును, చిత్తస్వాధీనతకును, పాపప్రాయశ్చిత్తమునకును, వీర సంస్మరణమునకును, రోగనివృత్తికిని, మానసిక కాలుష్యతను వెల్లడించుటకును నామహనీయుఁడు తఱచు నుపవసించుచుండును. ఆతని యుపవాసములు ఆత్మబలంబును శరీర పాటవమును పెంపొందఁజేయుచు కార్యార్థసిద్ధిని గలిగింపుచుండును.

సోదెలన్న, దయ్యములన్న మనము వెక్కిరింతుము. మృతులైనవారు యెవరికైన పూని పలికినారన్న విని యబద్ధమని మనము పరిహసించితిమి. నేఁడు ముక్కాలిపీటలుద్వారా యంత్రములద్వారా మృతులైనవారితో మాట్లాడుచున్నామని సీమదొరలు గ్రంథములద్వారా పత్రికలద్వారా ప్రకటింప మన నాగరికులు వానిఁజదివి పీటలమీఁద మృతజీవుల బలికించి సో

దేబు నిజమే దయ్యము నిజమే యని తలపోయుచున్నారు. శాస్త్రములవలెనే యిది తీర్థము కాదన్నట్లు మనవారికి దొరల నోటినుండి వచ్చినగాని విశ్వాసము కాదు.

పరిత్యాగము గూడ నొకానొక విశేషమున్నది. అది గ్రహింపననమర్థులైన స్త్రీపురుషులు ప్రతిసంవత్సరము నా వనుటపోక పాయె. ఒక్క సంగతి. పూర్వాచారముల ప్రకారము ఉపవాసాలవంటి చేటి పాపకృత్యములు నిర్వర్తించినపుడు నన్నాధ్యాత్మనుష్ఠానములు నిర్వర్తించు పూర్వాచారములు యనరా మతెల్లున్నారో, బాలుపెళ్ళి నిర్ణీత నెలగముకడిగి కూరగకను ప్రక్కమీదనే కాఫీనీళ్లతో కడుపునింపుకొను నవనాగరికులెట్లున్నారో చూడుము! వారిపద్ధతులయ్యు నారోగ్య భాగ్యముచే విరాజిల్లుచుండ నీనవనాగరిక యువతీయువకులు పలు తెగులతోపాటు కాఫీచేతులతో పాలిపోయిన మొగములతో పత్తెన్నము తినలేక, పగవ్రమాదము నడువలేక; కండ్లు తప్ప శరీరములు వెళ్ళబోవుచున్నారు.

ఈ విషయములో నితర వ్యత్యాసములు పూర్వాచారపరాయణు లెట్లు బిడ్డలు సమర్థులైన కొడుకులకు నంత యారోగ్యవంతులై యుండవలెను? కారణ మేమన? ఉపవాసాలమునకే చేయుటలో నారోగ్యమున్నది. ప్రాతఃస్నానము ప్రొద్దుటలో నారోగ్యమున్నది. పారిశుద్ధ్యములో నారోగ్యమున్నది. జపతపముల నుంతోత్రవ్యాపారములో నారోగ్యమున్నది.

కట్టుబాట్లు సడలియుండుటచే నాహారమును పుచ్చుకొనువిషయములో నారోగ్యమున్నది. ఈ నియమానుసారముచేతనే సనాతనాచారు లారోగ్యవంతులై యుండుటయును, ఈ నియమముల్లంఘించు టచేతనే నవనాగరికు లస్వస్థులై యుండుటయును హేతువు.

కల్యాణీ! జాతీయమగు లోపాలను కానుక నిచ్చితిని గాని యది నాలోపాలుగా గ్రహించి యని వారి మాటకు సిగ్గుపడుచున్నా నని వ్రాసితివి. నీవు సిగ్గుపడనేల? యథార్థస్థితి నీకన్న దానిని నీవు నిగ్రహించితివిగనుక గర్వమునొందుము. మఱియు జలబిందువు లనేకముగూడి మహాసముద్ర మేర్పడినట్లు, పరమాణువులనేకము చే బ్రహ్మాండ మేర్పడినట్లు స్త్రీ పురుషు లెల్లరు గూడి తలయొక్కొక్క పైసయైన నొసఁగక తప్పకయిచ్చినచో నదే యొక మహానిధి యేర్పడఁజాలును. ఒక మహాసంస్థ నిర్వహింపఁ బోషింపఁజాలును.

చి॥ శ్యామలకు కుశలిగదా? మీ తోటలు చక్కఁగానున్నవా? ఫలోన్ముఖములుగ నున్నవా? పట్టపరీక్షాసిద్ధుఁడగు నీ భర్త పనికిమాలిన యుద్యోగములకై పాకులాడక, స్వతంత్రజీవనాభిరతిచే మామిడితోపులనుండి ఫలవృక్షముల వ్యవసాయములో పాటుపడుచుండుట జూచి నాతని స్వాతంత్ర్యానురక్తికి నాకెంతేని మోదానందములు గల్గుచుండును. మీ యత్తగారు సుఖమా? ఆమె రాట్నపువ్యవసాయము నిరంతరాయముగ సాగుచున్నదా? ఆమెకు నా నమస్కారములు చెప్పుము.

ఆమె రాటపుపరిశ్రమకు నాయామోదమును దెల్పుచు. మేము క్షేమము. మీక్షేమమును వెంటనె వ్రాయుము,

ఇట్లు,

ప్రేమంపుచెలి,

—శారద.

—— 0 ——

సమస్య.

గీ॥ మువ్వ	...	...	...	...
గువ్వ	...	...	...	...
బువ్వ	...	...	...	...
తవ్వ	...	...	...	...

పైప్రకారము పద్య పూరణము చేయ కోరుచున్నాను:—

వాడ్రేవు చలమయ్య.

—— 0 ——

Printed and Published by K. Sivaramiah
At the Andhra Lakshmi Press, Berhampore, Ganjam (Dt.,

అబలా జనపఠనమందిర పరీక్ష.

1923

పఠనీయగ్రంథములు.

మొదటితరగతి.

1. భర్తృహరి నీతిశతకము (ఏనుగు లక్ష్మణకవిచే నాంధ్రీకరింపబడినది)

2. నీతిచంద్రిక. శ్రీకందుకూరి వీరేశలింగం పంతులుగారిది

ఈపైరెండుగ్రంథములను విశేషముగా (సంధి) ప్రశ్నలివ్వఁబడును.

3. సత్కథామంజరి (ద్వితీయభాగము) శ్రీమతి గుండు అచ్చమాంబగారిది

4. శ్రీమతి పులుగుర్త లక్ష్మీనరసమాంబగారి వజ్రపేటికాదులు.

5. వ్యాకరణము (అజంతసంధి) వెంకయ్యగారిది

6 ఆంధ్రనామసంగ్రహము (మానవవర్గు)

ఈనాలుగు గ్రంథముల సామాన్యముగా ప్రశ్నలివ్వఁబడును.

1. సత్కథామంజరి —(0)— 2. కథాలహరి

ఈరెండుగ్రంథముల విశేషముగా ప్రశ్నలివ్వబడును.

8. ఉపన్యాసమాలిక (శ్రీమతి కొటికలపూడి సీతమ్మగారిది) వకీలు)

4. జరాసంధవధ (శ్రీయుత గుండు సూర్యనంత నరహరిరావుగారు.

రెండవతరగతి.

5 ఆంధ్రవ్యాకరణసంగ్రహము 6. ఆంధ్రనామసంగ్రహము (దేవవర్గు)

ఈనాలుగు గ్రంథముల సామాన్యముగా ప్రశ్నలివ్వఁబడును.

డిశంబరు తే 21 ది పరీక్షలు జరుపఁబడును. నవంబరు తే 20 ది లోపలనే దరఖాస్తులు పంపవలయును. పరీక్షలు వారివారి గ్రామములలోనే జరుపఁబడును. ఈరెండు తరగతులలోను పరీక్షలలో మెప్పొందిన మొదటివారికిరువురకు బంగారు వెండిపతకములు బహుమతులుగా యివ్వఁబడును.

విజ్ఞానచంద్రిక పరీక్షలవలెనే జరుపఁబడును.

ఓమ్.

ఆంధ్ర పరిశోధక మహామండలి,

పిఠాపురము.

పంచమవార్షికోత్సవము.

అయ్యా!

ఆంధ్రపరిశోధక మహామండలి 5 వ వార్షికోత్సవము డిసెంబరు 17, 18 తేదిలను (ఆదివారము సోమవారము) చిత్రాడలో శ్రీ కొమఱ్ఱాజు వేంకటలక్ష్మణరావు పంతులు ఎం. ఏ, గారి యధ్యక్షతక్రింద జరుగును. ప్రత్యేకాహ్వానములు పంపలేదని తలంచక పరిశోధకులు, చరిత్రజ్ఞులు, పండితులు, విద్యాభిమానులు, సోదరులెల్లరువచ్చి సభ జయప్రదముగా నిర్వహింపఁ గోరితిమి.

ఈ సభలోనే వంగూరి సుబ్బారావుగారు 4, 5 సంవత్సరములనుండి వ్యయప్రయాసలకు లోనై వ్రాసిముద్రించిన "శతకకవుల చరిత్రము" ప్రకటింపఁబడును. 17 వ తేదీ ఉదయము పిఠాపురములో అన్యులకు శతకకవులచరిత్రమునకును స్వాగతమిచ్చెదము, కావున ప్రాతఃకాలముననే రాఁ గోరితిమి.

చిత్తగింపుఁడు,

చిత్రాడ,
1-12-1922.

చెలికాని లచ్చారావు.

నోటు:— వార్షికోత్సవమునకు విచ్చేయువారు ముందుగా ఆంధ్రపరిశోధక మహామండలి కార్యదర్శిగారికిఁ దెలుపఁగోరుచున్నాము. పిఠాపురము స్టేషనుకు చిత్రాడ సుమారు రెండు మైళ్లు.

కార్యక్రమము.

17-12-22 ఆదివారము మధ్యాహ్నము గం 2 లు మొదలు గం 6 లు వరకు.

1. దైవప్రార్థనము. 3 వార్షికచర్య — కార్యదర్శి.

2. అధ్యక్షుని ప్రారంభోపన్యాసము. 4. పండితోపన్యాసములు.

13.12.22 సోమవారము ఉదయం 7 గం. మొదలు 11 గం. వరకు మధ్యాహ్నం 1 గం మొదలు 5 గం. వరకు.

1. ఆంధ్రభాష — శతావధానులు - చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రిగారు, కడియము.

2. నవీననాటకరచనాప్రదర్శనములు - కాశీభట్ట సుబ్బయ్యశాస్త్రిగారు, పి. ఆర్. కాలేజి సంస్కృతపండితులు, కాకినాడ

3. ఆంధ్రవాఙ్మయమున కవశ్యకార్యములు — పురాణం సూరిశాస్త్రిగారు, బి. ఏ., మచిలీపట్టణము.

4. విద్య — సత్యవోలు సోమసుందరకవిగారు, కీ॥ శే॥ శ్రీరాజా జగ్గారాయణింగారి ఆస్థానపండితులు, కొత్తపల్లి

5 సారస్వతము — అష్టావధానులు - రామవరపు గవర్రాజుగారు, మూలపేట.

6 ఆంధ్రవాఙ్మయము — అష్టావధానులు - అల్లమరాజు రంగశాయికవి గారు, పిఠాపురము.

7. ఆంధ్రదేశము - తటాకములు — మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారు, పండితులు, రాజమహేంద్రవరము.

8. శతకప్రశంస — జనమంచి సీతారామస్వామిగారు, ఆంధ్రవ్యాకరణోపాధ్యాయులు, ఆర్. సి. హెచ్. హైస్కూలు, పిఠాపురము.

9. కావ్యేషు మాఘః కవికాళిదాసః — కావ్యతీర్థులు - జనమంచి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు, తెలుగుపండితులు, మ్యునిసిపల్ హైస్కూలు, కడప.

10. ఆధునిక విమర్శనములు — ములుకట్ల పేరిదీక్షితులుగారు,

*

మెసర్స్, బి. యస్. రావు బ్రదర్సు వారి

ఆయుర్వేదఔషధరత్నములు.

అమృతమంజరి.

హిస్టీరియా అను మూర్ఛరోగము, బుద్ధిమాంద్యము, నరములదుర్బలము, శ్వేతప్రదరము, రక్తప్రదరము, గర్భాశయ సంబంధమగు వ్యాధులు నివర్తించుటకు గాను మిగుల ప్రసిద్ధికెక్కినది స్త్రీలకు శరీరబలము, పుష్టి సంతానసౌభాగ్యత కలిగించును ఇది అశోకవటి, అశోకారిష్టలకంటె అధిక గుణమునిచ్చును. 30మాత్రలు రు 2-0-0లు.

అర్శాంతకవటి.

పలుమార్లు పాత్రిణాభీతికలుగజేయుచుండు మూలవ్యాధి (అర్శాంకురములు) మూలశంక, జ్వరము, మలద్వారమునకష్టము, తాపము మొదలగు ఉపద్రవములు నివర్తించును. కొన్ని దినములు పుచ్చుకొనిన మూలవ్యాధి నిర్మూలమగును ఇదియొక అనుభవసిద్ధౌషధము. దీనినిపుచ్చుకొని వందలకొలది రోగులు ఆరోగ్యము పొందియున్నారు. 40. కి రు 5-0-0లు, తైలం రు 1-0-0

ఋతుశూలహారి.

ఋతుశూలబాధ భరింపజాలక ఎందరో స్త్రీలు చావుకైనను వెరువక మృత్యుదేవతను సన్నిహితునిగ కోరుచుందురు. ఈఋతుశూల ముట్టయినపుడు గాని, అంతకుపూర్వము గాని, ముట్టయినపిమ్మట గాని పీడించుచుండును. ఎంతకాలమునుండి ఈవ్యాధి పీడించుచున్నను యీమహౌషధ సేవనవలన వ్యాధి నిర్మూలమై ఒకప్పుడైనను పీడింపకుండునని చెప్పిన నమ్మకుందురేమో! గాని ఒకమారు మూడుడబ్బి ఉపయోగించిన వారికి నిజము తేటపడును.

15 మాత్రలు రు 0-12-0లు.

వలయువారికి మావిలాసము,

మెస్సర్సు, బి.యస్. రావు బ్రదర్సువారి ఔషధాలయం

బరంపురం, [గంజాం]

కమల.

ఇది 'గోల్డుస్మిత్' అను ఆంగ్లేయకవివర్యునిచే వ్రాయఁబడిన హెర్మిట్ అను దానిననుసరించి ముద్దులుమూటఁ గట్టుచుండు శైలిలో రసవంతమగుగీత పద్యములతో వ్రాయఁబడినది. ఇందు నొకరాజపుత్రిక తాను మనసారఁ బ్రేమించుకొనిన నాథుని ధనమదాంధతచే మొదట తనమనస్సును మార్చుకొని వరింపకుండుటయుఁ, బిదప గొంతవడకి పశ్చాత్తాపము నొంది వాని సేకరింప నతనికొఱకై యడవిలో నష్టకష్టములుబడి తుదకు బ్రేమించుటయుఁ జదివితీరవలెను. వెల రు 0-2-0లు.

శ్రీ మహాలక్ష్మీపూజపాటలు.

ఇందు శ్రీమతి కల్లేపల్లె వెంకట రమణమ్మగారిచే నప్పుడప్పుడు రచియింపబడి ప్రచురింపబడిన పూజపాటలు, మంగళహారతులు, క్రోడీకరించి ప్రకటింపబడినవి. వెల రు 0-2-0లు.

శ్రీ వరలక్ష్మీ శతకము.

ఇది లక్ష్మీభక్తుల కత్యంతోపయుక్తమగు భక్తిరస ప్రధానమగు పద్యములచేనొప్పు నూతనశతకము. ఇంతియకాక నిందు నీతి సంఘవిషయికములగు పద్యములుకూడ గలవు. శైలిమృదుమధురము. వెల రు 0-2-0లు

ఏకాంతసేవకీర్తనలు.

ఇందు గౌరీశంకరుల యొక్కయు, లక్ష్మీనారాయణుల యొక్కయు ప్రణయకలహములు, తిరువీధి మొదలగు నుత్సవములయందు జరుపబడు సేవావిశేషములు సంవాదరూపముగా రచియింపబడిన కీర్తనలును, తదితర భక్తికీర్తనలును, గలవు. వెల రు 0-2-0లు.

కాంచనమాల.

ఇదియొక చక్కని నాటకము. ఇందు ఔరంగజేబు పుత్రికయగు కాంచనమాలకును, మహారాష్ట్రవీరుడగు శివాజీకిని జరిగిన విచిత్రవివాహము. ఔరంగజేబు శివాజీలకు జరిగిన సంభాషణము, మహారాష్ట్ర మహమ్మదీయ యుద్ధము. శివాజీ చెరనుండి తప్పించుకొనుట, మొదలగు అంశములు. పాత్రముగొనవలెనుం జదివినంగాని విరామబుద్ధి పుట్టనీయదు. వెల రు 0-8-0 లు

మా ఆంధ్రలక్ష్మి చందాదారులకును, పుస్తక భాండాగారములకును సగము వెలకు గ్రంథము లివ్వబడును.

ఆంధ్రలక్ష్మి కార్యాలయము, బరంపురము, గంజాంజిల్లా.

ప్రకటన.

జీతముపైనగాని మంచికమీషను పద్ధతిని గాని ప్రతి జిల్లాయందును, చందాదారులను గూర్చి ఆంధ్రలక్ష్మి మాస పత్రికకు విశేషవ్యాప్తి యొనర్పగల నమ్మకమైన యేజంట్లుకావలెను. వివరములు వలయువారు వ్రాసి కనుగొనవలెను.

మేనేజరు,

ఆంధ్రలక్ష్మి కార్యస్థానము,

కురివినాయివీధి. బరంపురం, [గంజాంజిల్లా]

ఆంధ్రలక్ష్మి.

ఇది స్త్రీల యుపయోగార్థమై ప్రచురింపఁబడు మాస పత్రిక. ఇందు పూర్వసాధ్వీమణుల చరిత్రములు, విద్యావతులై పేరుఁ గాంచిన నవీననారీమణుల చరిత్రములు, సుబోధకములగు చిన్ననవలలు, కథలు, నాటకములు, పాటలు మొదలగు స్త్రీలకుపయుక్తములగు పెక్కు విషయములు ప్రకటింపబడును. అవ్వాని స్త్రీవిద్యాభిమానులగు పండితులవల్లను, విదుషీమణుల వల్లనున్ను వ్రాయఁబడుచుండును.

చందా వివరములు.

పోషకులకు సం॥రం॥	రు 10—0—0లు
సహాయులకు ,,	5—0—0
చందాదారులకు ,,	2—0—0
విడిపత్రిక	0—4—0

ప్రకటన రేట్లు.

నెలకు నిండుపుటకు	రు 2-0-0	సంవత్సరమునకు	20-0-0
,, పంక్తి 1కి	0-2-0	ఆరుమాసములకు	11-0-0

శ్రీమతి కళ్లేపల్లె వెంకటరమణమ్మ,

పత్రికాధిపురాలు. పురవిహారివీధి, బరంపురం (గంజాంజిల్లా)